

*Д.Ю. Дунаєвська, д.ю.н., Н.Б. Мушак
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Механізм правового регулювання захисту персональних даних в Європейському Союзі.

Сьогодні в сучасному світі інформація знаходиться у відкритому просторі для всіх. Сучасні технології дають змогу збирати, обробляти та зберігати матеріал в тому числі й персональні дані. Питання захисту персональних даних в Європейському Союзі є актуальним, як і для будь-якої країни зі стрімким розвитком технологій.

XXI століття є часом активної появи нових технологій і нових об'єктів, пов'язаних з ними, які потребують правової охорони. Одним із таких об'єктів є інформація, значущість та важливість якої у наші дні важко переоцінити. Від правильного збору, обробки та зберігання інформації залежить ефективний перебіг будь-яких процесів у суспільстві. У зв'язку з цим цінність і значущість даних зростає з кожним днем, а разом з цим і гостра необхідність їх грамотної правової охорони та захисту. Особливу цінність має інформація, що несе в собі дані про особисте, індивідуальне або сімейне життя людини.

З розвитком комп'ютерних технологій найбільш схильною до порушень категорією стала особиста інформація. Кількість загроз персональної інформації у нас час неухильно зростає. В останні роки поширення набуває така тенденція, як перетворення персональної інформації на товар. Однак володіють особистими даними не тільки самі індивіди, але й великий бізнес, який постійно використовує їх з метою отримання прибутку та захоплення ринку, державні органи та відомства тощо.

Особливо схильні до ризику держави, потоки інформації між якими можуть передаватися без будь-яких бар'єрів, зокрема, в рамках міжнародних та регіональних організацій. До таких державних об'єднань належить Європейський Союз, який є унікальним інтеграційним утворенням, яке не має аналогів у світі. В даний час режим забезпечення захисту персональних даних є стратегічною метою Європейського Союзу.

Актуальність вирішення питань охорони та захисту персональних даних у ЄС була викликана активними процесами економічної та соціальної інтеграції, зумовленою створенням у ЄС внутрішнього ринку, в результаті якого збільшився транскордонний потік персональних даних. Відповідно до установчих договорів та вторинних джерел права ЄС, які утворюються директивами та регламентами ЄС, держави-члени ЄС в особі своїх відповідних органів державної влади, для повноцінного та ефективного виконання своїх обов'язків зобов'язані співпрацювати та обмінюватися персональними даними.

Зі зростанням технологій та поглибленням та розширенням інтеграційних процесів питання правової регламентації захисту персональних даних у ЄС набули особливої гостроти, оскільки розвиток процесів європейської інтеграції одночасно спричинив суттєве збільшення обсягу збору та обміну персональними даними. Сучасні технології та доступ до Інтернету

уможливили як для приватних компаній, так і для відповідних органів державної влади в рамках здійснення своєї діяльності використання персональних даних в безпрецедентному масштабі, оскільки процеси інтеграції в ЄС одночасно полегшили і процеси вільного руху персональних даних в ЄС , а також їх передачу третім країнам та міжнародним організаціям. Саме тому в ЄС гостро постало питання вироблення відповідного правового механізму, що гарантує досягнення ефективного та високого рівня захисту персональних даних.

На сьогоднішній Європейським Союзом вироблено певні норми та створено механізми для забезпечення захисту персональних даних, дотримання та використання яких має велике значення для забезпечення мінімального рівня захисту основних прав людини в епоху цифрових технологій. Правова регламентація інституту персональних даних у ЄС отримала своє закріплення в Директиві Європейського парламенту та Ради Європейського союзу від 24 жовтня 1995 р. №95/46ЄС про захист прав фізичних осіб стосовно обробки персональних даних та про вільний рух таких даних[1], яка відтворювала принципи , закладені у Європейській конвенції про захист прав людини та основних свобод[2]. Ця директива заклала основи загальноєвропейської системи захисту персональних даних та разом з прийнятим згодом Регламентом ЄС 2016/679 [3] відіграє у ЄС роль фундаменту у забезпеченні захисту персональних даних.

Різниця між Директивою 1995 р., яка після 20 років застосування та появи нових технологій потребувала перегляду, і Регламентом 2016 р. торкається переважно таких аспектів регулювання, як меж територіального застосування закріплених у цих актах норм, розмірів відповідальності за їх порушення, особливості отримання та вилучення згоди на обробку даних, а також ряд питань, пов'язаних із захистом прав суб'єктів персональних даних.

Таким чином, ухвалення Регламенту стало великим кроком уперед на шляху дотримання права фізичної особи на захист персональних даних, що має позитивно позначитися на функціонуванні внутрішнього ринку ЄС і, як наслідок, на підвищенні стресостійкості ЄС в цілому.

Основне призначення Регламенту ЄС, що розглядається, полягає в юридичній фіксації ключових нормативних положень, що легітимують захист фізичних осіб щодо обробки персональних даних, та правил, що стосуються обороту персональних даних.

Водночас у Регламенті також є положення, коли його дія виключена та позначені сфери суспільних відносин, на які він свою дію не поширює. До таких випадків, зокрема, відноситься, по-перше, діяльність, яка виходить за рамки законодавства ЄС, по-друге, діяльність фізичних осіб, здійснювана ними чисто у своїх особистих або домашніх потребах, по-третє, діяльність правоохоронних органів, що проводиться ними з метою розслідування злочинів, а також спрямована на запобігання загроз національній безпеці.

Дія нормативних положень Регламенту ЄС поширюється на обробку персональних даних у контексті діяльності установ ЄС, незалежно від того, чи відбувається обробка в самому ЄС чи ні.

Висновок

Аналіз правового регулювання захисту персональних даних у Європейському Союзі, дозволяє говорити про те, що європейський підхід до регулювання питань про право на захист персональних даних ґрунтується на розумінні цього права як одного з фундаментальних прав людини, що живе у сучасному інформаційному суспільстві. Багато дослідників вказують на те, що в рамках права ЄС на даний момент сформувалася комплексна галузь інформаційного права, за допомогою норм та принципів якої здійснюється регулювання різноманітних суспільних відносин щодо використання різної інформації, у тому числі особистого характеру.

Оцінюючи глобальні механізми правового регулювання захисту персональних даних на сучасному етапі, можна констатувати, що європейська система є найпрогресивнішою на даний момент. Правові механізми ЄС найбільш розгорнуто регламентують свою сферу застосування, створюють жорсткі рамки для європейських, а також іноземних компаній та світових корпорацій, впроваджують незалежні контролюючі органи та, що найголовніше, обов'язкові до застосування у всіх державах-членах ЄС. Крім того, вони не лише закликають та заохочують, а й зобов'язують розвивати міжнародне співробітництво у сфері захисту персональних даних у сучасному глобалізованому світі. Водночас слід зазначити, що тенденції розвитку правового регулювання захисту персональних даних в ЄС є досить динамічними. Європейський Союз і надалі має намір вивчати та впроваджувати нові вдосконалені методики та правові механізми їх реалізації, у тому числі в співробітництві з міжнародними організаціями та країнами.

Список літератури

1. Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних» від 24 жовтня 1995 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_242#Text
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text